

Zaimek

Zaimek osobowy w formie mianownika

Liczba pojedyncza:

- 1.osoba: jåg (ja)
- 2.osoba: du (ty)
- 3.osoba: han (on)
          hun (ona)
          det (ono)

Liczba mnoga:

- 1.osoba: vi (my)
- 2.osoba: dere (wy)
- 3.osoba: de (oni, one)

Istnieje również forma grzecznościowa De – Pan/Pani/Państwo (piszemy ją zawsze dużą literą).

Zaimek osobowy w formie dopełnienia

Liczba pojedyncza:

- 1.osoba: meg (mnie, mi mną)
- 2.osoba: deg (ciebie, ci, cię, tobie, tobą)
- 3.osoba: ham (jego, jemu, nim)
          henne (jej, niej, ją, nią)
          det (je, jego, jemu, nim)

Liczba mnoga:

- 1.osoba: oss (nas, nam, nami)
- 2.osoba: dere (was, wam, wami)
- 3.osoba: dem (ich, im, nim, nich)

Forma grzecznościowa De przybiera formę Dem – Pani/Panu/Państwu.

Zaimek pytający

- hvem – kto (odnosi się do osób)
- hva – co (odnosi się do rzeczy i pojęć)
- hvilk – który, jaki
- hvems – czyj

Zaimek dzierżawczy

Liczba pojedyncza:

- 1.osoba: min (mój)
- 2.osoba: din (twój)
- 3.osoba: hans (jego)
          hennes (jej)
          dets (jego)

Liczba mnoga:

- 1.osoba: vår (nasz)
- 2.osoba: deres (wasz)
- 3.osoba: deres (ich)

Forma grzecznościowa przybiera formę Deres – Pana/Pani/Państwa.

Zaimek dzierżawczy stoi za rzeczownikiem w formie określonej, np.
Det ar huset min. (To jest mój dom.)

Może również stać przed rzeczownikiem w formie nieokreślonej, np.
Det ar min hus. (To jest mój dom.)

W tym wypadku zaimek i przynależność danej rzeczy jest wyraźnie i silnie akcentowana.

Zaimek zwrotny

Liczba pojedyncza:

- 1.osoba: meg (się)
- 2.osoba: deg (się)
- 3.osoba: seg (się)

Liczba mnoga:

- 1.osoba: oss (się)
- 2.osoba: dere (się)
- 3.osoba; seg (się)

W formie grzecznościowej używa się zwrotu Dem – się.

Wzajemność wyraża zaimek hverander, np.
De hjepar hverander. (Oni pomagają sobie [wzajemnie])

Zaimek względny

W języku nordyjskim istnieje nieodmienny przez osoby zaimek SOM (który, która, które, którzy, którego, której itd.), np.

Jeg vill kjøpa et hus som ar stor. (Chcę kupić dom, który jest duży.)

Przyimki, który w j. polskim znalazłyby się bezpośrednio przed zaimkiem KTÓRY, w nordyjskim umieszcza się na końcu zdania podrzędnego, np.

Mannen som jåg språkar **om**, ar soldat. (Mężczyzna, o którym mówię jest żołnierzem.)

Zaimek wskazujący

Zaimka wskazującego używamy wtedy, gdy chcemy coś podkreślić lub wskazać na dany przedmiot.

Kiedy dany przedmiot jest blisko, używamy wyrazu DETTE, gdy daleko używamy wyrazu DET.

Zaimek nieokreślony

W zdaniach bezpodmiotowych używamy zaimka MAN, np.

I Nordheim kann man se Kungliga Palassen. (W Nordheim można zobaczyć Pałac Królewski)

Liczebniki

Liczebniki główne:

0 – null

1 – en

2 – to

3 – tre

4 – fjør

5 – fyv

6 – seks

7 – syv

8 – åtte

9 – ni

10 – ti

11 – elleve

12 – tolv

13 – tretten

14 – fjørtten

15 – fyvten

16 – seksten

17 – syvten

18 – åtten

19 – nitten

20 – tyve

30 – tretti

40 – fjørti

50 – fyvti

60 – seksti

70 – syvti

80 – åtti

90 – nitti

100 – hunderd

1000 – tusend

1 000 000 – million

1 000 000 000 – milliard

Liczebniki od 20 do 99 piszemy łącznie, np.

23 – tyvetre

56 – fyvtiseks

W liczebnikach powyżej 100 rzędy setek i dziesiątek łączymy spójnikiem og (i), np.

256 – to hunderd og fyvtiseks

Lata można odczytywać również innym sposobem:

1410 – fjørtenti

1655 – sekstenfyvtifyv

Uwaga!

Jeśli w liczbie setek lub dziesiątek pojawia się 0 odczytujemy daty w standardowy sposób:

2010 – to tusend og ti

1605 – en tusend seks hunderd og fyv

Ceny można odczytywać na dwa sposoby:

1.16,50 – seksten (liczba koron) fyvti (liczba øre)

2.16,50 – seksten kroner og fyvti øre

Liczebniki porządkowe:

Tworzymy je poprzez dodanie końcówki -te do liczebnika głównego.

7. - syvte

8. - åttete

Wyjątki:

1 – først

2 – ander

3 – trette

Rzeczownik

Rodzajnik

Rodzajnik wyraża określoność lub nieokreśloność, rodzaj oraz liczbę.

Rodzajniki nieokreślone:

rodzaj męski – rodzajnik en

rodzaj żeński – rodzajnik ei

rodzaj nijaki – rodzajnik et

w liczbie mnogiej – brak

przykłady:

en mann – mężczyzna

ei gjente – dziewczyna

et barn – dziecko

manner – mężczyźni

Rodzajnik określony występuje w dwóch postaciach:

1.rodzajnik końcowy – dodajemy go jako końcówkę wyrazu (rodzaj męski -en, żeński -an, nijaki -et, w liczbie mnogiej - ene)

przykłady:

mannen – mężczyzna

gjentan – dziewczyna

barnet – dziecko

mannene - mężczyźni

2.rodzajnik wolno stojący – wstawiamy go przed przymiotnikiem poprzedzającym rzeczownik określony. Sam rzeczownik ma też końcówkę określoną. Dla rodzaju męskiego i żeńskiego jest to den, nijakiego det, a w liczbie mnogiej de.

Przykłady:

den ynga mannen – młody mężczyzna

den fina gjentan – ładna dziewczyna

det litena barnet – małe dziecko

de ynga mannene – młodzi mężczyźni

Forma określona rzeczownika w liczbie pojedynczej

Formę określoną tworzymy dodając odpowiednią końcówkę do rzeczownika.

r. męski – en

r. żeński – an

r. nijaki – et

Rzeczowniki kończące się na literę 'e' otrzymują końcówkę -n lub -t, a w r. żeńskim 'e' ulega redukcji.

Rzeczowniki kończące się na -el lub -er tracą literę 'e', np.

ei skulder (ramię) – skuldran

Rzeczowniki kończące się na -um zmieniają końcówkę w formie określonej, np.

et museum – museet

et medium – mediet

Liczba mnoga rzeczownika

Liczbę mnogą tworzymy poprzez dodanie końcówki -er (rz. nieokreślony) lub -ene (rz.określony)

en mann – manner – mannene

Jeśli rzeczownik kończy się na literę 'e', dodajemy końcówki -r lub -ne

et åple (jabłko) – åpler – åplene

Jeśli rzeczownik kończy się na -er lub -el dodajemy jedynie końcówkę -e lub -ne, np.

en murer (murarz) – murere – murerne

Rzeczowniki kończące się na -um tracą końcówkę, np.

et museum – museer – museene

Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne

Rzeczowniki policzalne to takie, które mają liczbą pojedynczą i mnogą, np.

en kætt (kot) – 2 kætter

Rzeczowniki niepoliczalne określają rzeczy i pojęcia, których nie można policzyć.

1.Substancje i materiały, np.

kaffe (kawa)

salt (sól)

2. Pojęcia abstrakcyjne

frihet (wolność)

godhet (dobro)

Rzeczowniki niepoliczalne występują w liczbie pojedynczej, mogą występować w formie określonej i nieokreślonej.

Dopełniacz

Dopełniacz informuje nas, że coś lub ktoś jest w czyimś posiadaniu. Formę dopełniacza tworzymy poprzez dodanie końcówki -s.

Olavs bok (książka Olafa)

W przypadku, gdy rzeczownik kończy się na 's', 'x', 'z' tworząc dopełniacz nie dodajmy -s, tylko stawiamy apostrof.

Lars' bok (książka Larsa)

Przynależność można też określić poprzez użycie przyimka 'av', np.

Boken av Lars (książka Larsa)

Użycie rodzajnika

Kiedy o czymś mówimy po raz pierwszy, używamy formy nieokreślonej rzeczownika, jeśli są nam już znane, używamy formy określonej.

Det ar et hus. (To jest dom.)

Huset ar hvit. (Dom jest biały.)

Formy nieokreślonej z rodzajnikiem nieokreślonym używamy:

1. określając cechy osób
Du ar et geni. (Jesteś geniuszem.)
2. jeśli rzeczownik określający osobę jest poprzedzony przymiotnikiem
Du ar et smart barn. (Jesteś sprytnym dzieckiem.)

Rodzajnika nieokreślonego nie używamy przed nazwami własnymi oraz określeniem narodowości i zawodu, rzeczownikami niepoliczalnymi oraz rzeczownikowi określającemu osobę poprzedzanemu przymiotnikiem klasyfikującym.

Han ar murer. (On jest murarzem.)

Han ar Nordensk. (On jest nordyńczykiem.)

Formy określonej rzeczownika używamy:

1. Gdy mówimy o znanych osobach lub rzeczach. Mogą być znane z kontekstu lub na podstawie naszej wiedzy.
Han hav et liten hus, men badet ar stor. (On ma mały dom, ale łazienka jest duża)

2. Gdy mówimy o czymś jedynym w swoim rodzaju lub rozpoznawalnym przez grupę.
Ørfen ar rund. (Ziemia jest okrągła.)
3. Gdy rzeczownik jest uzupełniony o dodatkową informację
Boken som du ser, ar min. (Książka, którą widzisz jest moja.)
4. Gdy mówimy o gatunku jako całości, używamy wówczas określonego rodzajnika w liczbie mnogiej.
Dinosaurene var storest i ørfen. (Dinozaury były największe na świecie.)

Przymiotnik

Przymiotnik w formie nieokreślonej

Przymiotnik nieokreślony występuje w formie podstawowej przymiotnika i określa rzeczownik nieokreślony. Rodzajnik rzeczownika stawiamy przed przymiotnikiem.

Det ar en nordensk leik. - To jest nordyjskie jezioro.
Leiken ar nordensk. - Jezioro (to konkretne) jest nordyjskie.

Det ar nordensk leiker. - To są nordyjskie jeziora.
Leikene ar nordensk. - Jeziora (te konkretne) są nordyjskie.

Przymiotnik w formie określonej

Przymiotnik określony tworzymy poprzez dodanie do formy podstawowej końcówki -a. Występuje on w związku z rzeczownikiem określonym. Rodzajnik określony wolno stojący rzeczownika występuje przed przymiotnikiem.

Det ar den nordenska leiken. - To jest nordyjskie (konkretne o którym mówimy) jezioro.

Zgodność przymiotnika z rzeczownikiem

Przymiotnik i rzeczownik występują w formie nieokreślonej, jeśli poprzedza je:

- 1) rodzajnik nieokreślony
en nordensk leik – nordyjskie jezioro
- 2) przymiotnik kwantyfikujący
hver nordensk leik – każde nordyjskie jezioro
- 3) zaimek pytający *hvilk*
Hvilk nordensk leik ar det? - Jakie nordyjskie jezioro to jest?
- 4) jeśli nie występuje rodzajnik nieokreślony
nordensk vater – nordyjska woda

Przymiotnik występuje w formie określonej, a rzeczownik w nieokreślonej, jeśli poprzedza je:

- 1) zaimek dzierżawczy
min røda bok – moja czerwona książka
- 2) rzeczownik w dopełniaczu
Hans' røda bok – czerwona książka Hansa
- 3) lub jeśli zwracamy się bezpośrednio do kogoś
kjæra fæder – drogi ojciec

Zarówno przymiotnik jak i rzeczownik występują w formie określonej, jeśli poprzedza je:

- 1) rodzajnik określony wolno stojący
den røda boken – czerwona książka
- 2) zaimek wskazujący
dette røda boken – ta czerwona książka
- 3) jeżeli za rzeczownikiem znajduje się zaimek dzierżawczy
den røda boken min – moja czerwona książka
- 4) jeśli za rzeczownikiem znajduje się wyrażenie przyimkowe określające przynależność
den røda boken av Hans – czerwona książka Hansa

Stopniowanie przymiotnika

Większość przymiotników stopniujemy poprzez dodanie odpowiedniej końcówki: -er do stopnia wyższego i -est do stopnia najwyższego.

stopień równy – stopień wyższy – stopień najwyższy
fin (ładny) – finer (ładniejszy) – finest (najładniejszy)

Jeśli przymiotnik kończy się na -er, -en lub -el końcówka traci samogłoskę przy stopniowaniu, np.

vakker (piękny) – vakkrere (piękniejszy) – vakkest (najpiękniejszy)

Część przymiotników stopniujemy opisowo poprzez użycie stopnia wyższego i najwyższego przysłówka mye (mer i mest). Do grupy tych przymiotników należą:

- 1) przymiotniki wielosylabowe (3 i więcej)
- 2) przymiotniki kończące się na -et
- 3) przymiotniki pochodzenia obcego
- 4) przymiotniki złożone

intelligent (inteligentny) – mer intelligent (bardziej inteligentny) – mest intelligent (najbardziej inteligentny)

Można również stopniować malejąco poprzez formę wyższą i najwyższą przysłówka lite – løss i løst.

intelligent (inteligentny) – løss intelligent (mniej inteligentny) – løst intelligent (najmniej inteligentny)

W porównywaniach używany przyimka enn (niż, od) w stopniu wyższym i przyimka av (spośród, z) w stopniu najwyższym.

Hans er smarter enn Sigurd. - Hans jest sprytniejszy od Sigurda.
Hans er smartest av åll. - Hans jest najsprytniejszy ze wszystkich.

Przymiotniki kwantyfikujące

Do przymiotników kwantyfikujących należą *någn* (kilka, jakiś, trochę), *ingen* (żaden), *mange* (dużo – poprzedza rzeczowniki policzalne w liczbie mnogiej, rzeczowniki występują po nim w formie nieokreślonej), *mye* (dużo – poprzedza rzeczowniki niepoliczalne w liczbie pojedynczej, rzeczowniki występują po nim w formie nieokreślonej), *fåv* (niewiele – wydźwięk negatywny, odnosi się do liczby mnogiej rzeczowników policzalnych, rzeczownik występuje w formie nieokreślonej), *någn fåv* (niewiele – wydźwięk pozytywny, odnosi się do liczby mnogiej rzeczowników policzalnych, rzeczownik występuje w formie nieokreślonej), *lit* (mało – wydźwięk pozytywny, odnosi się do liczby pojedynczej rzeczowników niepoliczalnych, rzeczownik występuje

w formie nieokreślonej) *læt* (mało – wydźwięk negatywny, odnosi się do liczby pojedynczej rzeczowników niepoliczalnych, rzeczownik występuje w formie nieokreślonej) oraz *hver* (każdy, rzeczownik występuje po nim w formie nieokreślonej).

Jåg hav någn bok. - Mam jakąś książkę.

Jåg hav ingen bok. - Nie mam żadnej książki.

Jåg hav mange boker. - Mam dużo książek.

Jåg drinkar mye vater. - Piję dużo wody.

Jåg hav fåv boker. - Mam kilka (niewiele, zbyt mało) książek.

Jåg hav någn fåv boker. - Mam kilka (niewiele, jednak wystarczająco) książek.

Jåg drinkar lit vater. - Piję mało wody (pewną ilość).

Jåg drinkar lèt vater. - Piję mało wody (bardzo mało).

Hver fæder ålskar sin barn. - Każdy ojciec kocha swoje dziecko.

Przysłówek

Przysłówki odpowiadające na pytanie JAK? tworzymy najczęściej poprzez dodanie końcówki -t do czasownika. Przysłówki nie mają form określonych i nieokreślonych.

fin (przym. piękny) – fint (przys. Pięknie)

sigersk (przym. zwycięski) – sigerskt (przys. Zwycięsko)

Przysłówki stopniuje się tak jak przymiotniki:

fin – finer – finest

Czasownik

Czas teraźniejszy (presens)

Używamy go, gdy mówimy o:

- tym co się dzieje teraz
- stwierdzeniach ogólnych
- czynnościach regularnych

Czas teraźniejszy tworzymy poprzez dodanie końcówki -r do czasownika (w przypadku czasowników nieregularnych używamy formy właściwej dla czasu *presens*).

drøma – drømar (marzyć/śnić – marzę/śnię)

vær – ar (być – jestem)

Czas przeszło – teraźniejszy (perfektum)

Używamy go, gdy mówimy o:

- czynności przeszłej zakończonej, nieosadzonej w konkretnym czasie, skutki czynności mogą być nadal odczuwalne
- czynności rozpoczętej w przeszłości i nadal trwającej w chwili, gdy o tym mówimy
- czynności, która zakończy się dopiero w przyszłości, przed rozpoczęciem drugiej czynności

Czas przeszło – teraźniejszy tworzymy poprzez wyrażenie zawierające czasownik *mieć* w czasie *presens* – hav oraz czasownik w formie *perfektum partisipp*.

drøma – hav drømat (marzyć/śnić – marzyłem/śniłem)

vær – hav vart (być – był)

Czas przyszły (futurum)

Używamy go gdy mówimy o:

- przyszłości
- wyrażając nakaz lub wolę
- wyrażając niepewności do wypowiedzianej treści

Czas przyszły tworzymy poprzez wyrażenie zawierające czasownik modalny skalle (lub ville) w formie *presens* i bezokolicznik.

drøma – skall drøma (marzyć/śnić – będę marzył/śnił)

vær – skall vær (być – będę)

Czas przeszły (preteritum)

Używamy go, gdy mówimy o:

- wydarzeniach w przeszłości określonych czasowo
- w opowiadaniu
- wydarzeniach w przeszłości odbywających się regularnie w zamkniętym przedziale czasu
- w zwrotach z założenia niezgodnych z rzeczywistością

Czas przeszły tworzymy poprzez zamianę bezokolicznika na czasownik w formie *preteritum*.

drøma – drømad (marzyć/śnić – marzyłem/śniłem)

vær – var (być – był)

Czas zaprzyszły (pluskvamperfektum)

Używamy go, gdy mówimy o:

- czynności przyszej w odniesieniu do preteritum, choć sama czynność należy już do przeszłości
- w trybach warunkowych

Czas zaprzyszły tworzymy poprzez wyrażenie zawierające czasownik *mieć* w formie *preteritum* – had oraz czasownik w formie *perfektum partisipp*.

drøma – had drømat (marzyć/śnić – marzyłem/śniłem)

vær – had vart (być – był)

Czas przyszły w przeszłości

Używamy go gdy mówimy o:

- czynności przyszej w odniesieniu do czasu przeszłego, chociaż czynność należy do przeszłości w chwili gdy o niej mówimy
- w trybach warunkowych

Czas przyszły w przeszłości tworzymy poprzez wyrażenie zawierające czasownik *skalle* w formie *preteritum*- skull oraz bezokolicznik.

drøma – skull drøma (marzyć/śnić – miał marzyć/śnić)
vær – skull vær (być – miał być)

Nieregularności

Niektóre czasowniki mają nieregularną formę odmienną, są to czasowniki kończące się na literę inną niż a oraz czasowniki modalne.

Do nieregularnych czasowników należą:

bezokolicznik – presens – preteritum – perfektum partisipp

vær (być) – ar – var – vart

si (mówić) – siar – sad – seit

kenne (móc) – kann – kunn – kunnt

ville (chcieć) – vill – voll – vollt

skalle (czas. wyrażający powinność lub przyszłość) – skall – skull – skullt

musse (musieć) – muss – måss – musst

burde (czas. wyrażający powinność) – bur – burd – burdet

hæve – hav – had – hat

Tryb rozkazujący

Aby utworzyć czasownik w trybie rozkazującym odrywamy od tematu końcówkę. Czasowniki, które nie mają końcówki po temacie w trybie rozkazującym mają taką samą formę jak w bezokoliczniku. Jeśli temat kończy się trudną do wymówienia zbitką spółgłosek, może mieć formę taką jak w bezokoliczniku.

drøma – drøm (marzyć/śnić – marz/śnij)

Bezokolicznik

Bezokolicznik najczęściej kończy się na literę -a.

Jeśli orzeczenie w zdaniu składa się z dwóch czasowników, z których jeden jest w formie osobowej, a drugi w bezokoliczniku, to przed bezokolicznik wstawiamy znak bezokolicznika å. Znaku tego nie wstawiamy po czasownikach modalnych.

drøma (marzyć/śnić)

Koniugacja

Czasowniki regularne odmieniamy w następujący sposób:

bezokolicznik – forma podstawowa (drøma)

presens – forma podstawowa + -r (drømar)

preteritum – forma podstawowa + -d (drømad)

perfektum partisipp – forma podstawowa + -t (drømat)

Przymyki

Przymyki czasu

før ... siden (temu, wcześniej) – Han var her før to dager siden. (On był tu dwa dni wcześniej.)
Określa punkt czasowy w przeszłości.

i (przez) – Han skall vær her i to yrer. (On będzie tu przez 2 lata.)
Odnosi się od wszystkich czasów, określa długość danego wydarzenia

om (za) – Vi er her om to dager. (Za dwa dni będziemy.)
Odnosi się do przyszłości

før (w ciągu, w przeciągu, przez) – Jåg skirvar det før tyve dager. (Napiszę to w przeciągu 20 dni.)
Odnosi się do wszystkich czasów

siden (od) – Jåg livar her siden to yrer. (Mieszkam tu od dwóch lat.)
Określa czas od danego momentu do terażniejszości

befør (przed) – Jåg skall vær her befør deg. (Będę tu przed tobą.)
Odnosi się do wszystkich czasów, określa wydarzenia przed jakimś momentem.

evter (po) – Jåg skall vær her evter deg. (Będę tu po tobie.)
Odnosi się do wszystkich czasów, określa wydarzenia po jakimś momencie

Mówiąc o datach (rok, miesiąc, tydzień, dzień itd.) używamy przymyka „i”.

Przymyki określające położenie

ved – przy
rundt – dookoła
evter – za
i – w
på – na
under – pod
over – nad

Przyimek określający przynależność

Przynależność określamy poprzez przyimek „av”, rzeczownik występuje wtedy w formie określonej

kungen av Norde – król Nordii
huset av Erik – dom Erika

Inne przymyki

med – z, za pomocą
uten – bez
før – żeby, aby, dla
til – do
fra – od, z (skądś)
av – przez (coś jest robione przez kogoś), z (z jakiegoś powodu coś ktoś zrobił, np. zacerwienił się

ze wstydu)

Szyk zdania

Zdanie proste

Zdanie w języku nordyjskim musi zawierać podmiot i orzeczenie, które stoją obok siebie. Orzeczenie jest zawsze na drugim miejscu, podmiot znajduje się na pierwszym lub, jeśli pierwsze jest zajęte, na trzecim miejscu.

Jeśli w zdaniu występuje okolicznik zdaniowy (np. ikke, ålftid), to jest on za orzeczeniem. Jeśli za orzeczeniem jest podmiot, to okolicznik zdaniowy następuje po podmiocie.

Jeśli orzeczenie jest złożone (jak np. w czasie futurum), to okolicznik zdaniowy znajduje się za pierwszą częścią orzeczenia.

Spójnik współrzędności

og – i, a
men – ale
eller – lub, czy
så – więc

Spójniki współrzędności nie powodują żadnej zmiany w szyku zdania.

Zdania podrzędne

Zdania podrzędne występują obok prostego i nie mogą występować samodzielnie. W zdaniach podrzędnych podmiot musi znajdować się na pierwszy miejscu.

Spójniki podrzędności

at – że
førdi – ponieważ
når – kiedy
befør – zanim
siden – od kiedy
som – jak